

HÖSTBREV

Hej!

Under de mer än 23 år som jag varit ordförande i Dala Energiförening har medlemmar och styrelser kommit och gått, kommit och gått.

Under denna tid har det ägt rum mängder med intressanta möten, föreläsningar, studiebesök och aktiviteter. Som föreningen ordnat eller deltagit i.

För mig personligen har detta varit inspirerande och gett mig vidgade energiperspektiv. Måndagen 16 september var definitivt inget undantag. Ett riktigt intressant styrelse/medlemsmöte, i Studieförbundets lokaler i Falun, där det energidiskuterades livligt. Lars Broman kastade bland annat fram intressanta tankar kring en tråd-buss-linje mellan resecentrum och Lugnet, klart till SkidVM 2015. Därefter presenterade Anders Thuressons bil-solcellsladdningsstations-projektet SolElia, som nu börjat få upp farten ordentligt. (Tänk var roligt det också skulle ha varit om det kommit fler än sex medlemmar till mötet).

Andra stora glädjeämnen är föreningens fortgående samarbete med Länsstyrelsen, Studieförbundet, Villaägarna i Falubygden samt Studieförbundet.

För övrigt smider Dala Energiförening ambitiösa planer inför framtiden. Det handlar bl a om en föreläsning kring bl a elmarknadens aktörer och att ansluta en produktionsanläggning till elnätet (21 oktober i Faluns Stadsbibliotek). Under hösten kommer också en faluarkitekt att föreläsa om sin lågenergi-villa. I ett senare skede kan det bli aktuellt med en föreläsning kring LED-lampor och energieffektiviseringar.

Ha det så bra

Hälsningar från

Dennis Adås

Ordförande i Dala Energiförening

DALA ENERGIFÖRENING

DEF, Dala Energiförening, grundad 1986, vill verka bl a för förnybar energi och energieffektiviseringar.

Föreningen är en lokalavdelning till SERO, Sveriges Energiföreningars Riksorganisation.

Föreningens adress

Dennis Adås
Digertäktsvägen 32
791 33 Falun
Tel: 023- 29 685
Email dennis.adas@gmail.com
Hemsida www.dalaenergiforening.se

Medlemsskapet

För dig som är medlem eller önskar bli medlem i Dala Energiförening är medlemsavgiften 200 kr/år.

Plusgironr 4 34 42- 3.

Glöm inte att ange ditt namn och gärna e-mail vid inbetalningen.

Av medlemsavgiften går 150 kr/år till SERO som bl a agerar på riksplanet i energifrågor. Medlemsskapet i DEF innebär också att du årligen får 3-4 nummer av tidskriften Förnybart (f d SERO-journalen)

Innehåll

Sid 3 Kalendarium

Sid 4 Gigantisk oljefyndighet i Israel – Lars Hedvall

Sid 5 En något ovanlig dag i Olles liv, hösten 2004 – Jan-Erik Bergkvist

Sid 7 Not om trådbussar i Falun – Lars Broman

Sid 8 Barnbarnens århundrade – Lars Broman

Sid 9 Hur kunden upplevt avregleringen av elmarknaden – Jan-Erik Bergkvist

Sid 12 Debatt

”Alternativ energi” lika med kärnkraft – Sanne Godow-Bratt

Israel en ny energipolistisk supermakt? – tidningsklipp

Kalendarium hösten 2013

Annan arrangör: Borlänge Villaägareförening och Naturskyddsföreningen

Tisdag 15 oktober kl. 18.30, Erikslundsgymnasiets aula, Borlänge

“EcoCycleDesign - kretsloppanpassat byggande. Hur man projekterar och bygger grönt med hänsyn till husets/byggnadens hela livslängd. Ekonomi, ekologi, energieffektivitet, materialval, vatten- och avloppsfrågor samt miljöcertifieringar för byggnader.”

Föredrag av arkitekt Karin Nyquist <http://www.ecocycledesign.com>

Servering av kaffe och bröd

Måndag 21 oktober kl. 19.00, Stadsbiblioteket i Falun

PRODUCERA DIN EGEN EL -

“Elmarknadens aktörer och att ansluta en produktionsanläggning till elnätet”

**Föredrag och debatt med Jan-Erik Bergkvist,
föreståndare Envikens Elkraft Ekonomiska förening samt VD Envikens Elnät
AB, med 40 års erfarenhet från branschen**

Ett samarrangemang med Villaägarna i Falubygden och Länsstyrelsen i Dalarna.

Annan arrangör: Högskolan Dalarna

Onsdag 23 oktober kl. 13.00 – 14.30, Högskolan Dalarna i Borlänge

BC-rummet. Seminariet hålls på engelska. Allmänheten välkomnas.

“Renewable Energy Education: Global Trends in Renewable Energy Education at University Level and Report from the Project Public Understanding of Renewable Energy (PURE).”

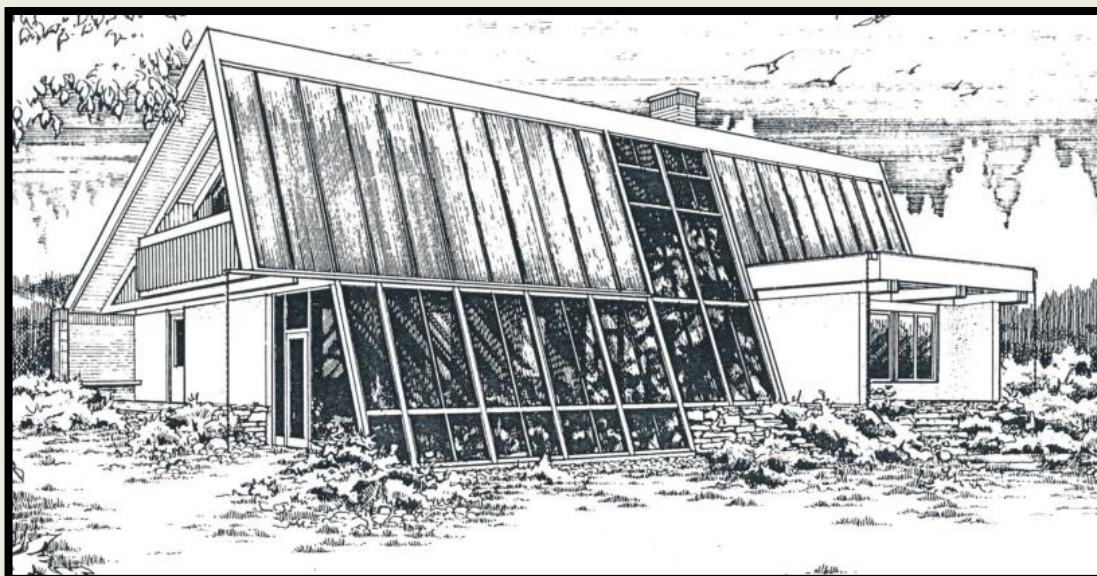
Energiseminarium av Tara C Kandpal och Lars Broman

Tisdag 19 november kl. 19.00, Stadsbiblioteket i Falun

"I samklang med naturlagarna. Ett udda energieffektivt lågenergihus i Falun uppfört 1980 - 82 efter 10 års tankearbete. Hur blev det och fungerar det idag?"

Föredrag med Ehrling Sjöberg, arkitekt och husets utformare och ägare

Ett samarrangemang med Villaägarna i Falubygden och Länsstyrelsen i Dalarna.

MORGONDAGENS HUS år 1982: SOL, LUFT, STEN och VATTEN

Ett lågenergihus i Falun nyttjande solenergi passivt och aktivt, direkt och indirekt.

Gigantisk oljefyndighet i Israel och klimathotet

Lars Hedvall

Här, under sommarens slutminuter, kablades nyheten om en stor oljefyndighet i Israel ut. Det handlar om 250 miljarder fat, vilket gör landet till den näst största oljereservoaren efter Saudi-Arabien. Israel har redan tidigare gasfyndigheter till havs, men det nya fyndet gäller skifferolja i ökenområden. Nyheten fick, märkligt nog, endast mindre notiser i tidningarna och redan efter någon dag försvann den, utan några närmare kommentarer. Då ska man tänka på att fyndet täcker den globala konsumtionen vid dagens nivå under ca 8 år.

Just de stora mängderna skifferolja runt om i världen, ca 700 miljarder fat, gör att diskussionen om peak oil känns något främmande. Redan vid ett oljepris på 50USD/fat är den lönsam att utvinna. Det är faktiskt inte mer än 2kr/l. Vid stordrift kan break even landa mycket lägre än så. Som man kan befara orsakar produkten stora miljöproblem vid utvinning och raffinering. Det är grundvattnet som påverkas vid brytningen. Dessutom blir CO₂ utsläppen höga under processen.

I ett framtida läge då de konventionella oljekällorna, som även de innehåller runt 700 miljarder fat, inte längre kan tillfredsställa konsumtionsbehoven fullt ut, går det alltid att sätta in extra resurser för att öka leveranserna av skifferolja. Bedömare anser även att de totala oljetillgångarna är dubbelt så stora, som de av producenterna deklarerade. Syftet är att hålla priserna uppe. Därmed kommer en bristsituation inte att uppträda inom överskådlig framtid, och oljeparentesen flyttas mycket långt bort. Ett tecken på detta är att 2012 var ett rekordår när det gäller oljeproduktion. Vi befinner oss alltså fortfarande i en uppåtgående fas.

Nu kommer även uppgifter om att IPCC blir allt säkrare i sina slutsatser om att klimatförändringarna är antropogena, alltså skapade av människan. 1995 var man till 50 % säker på detta. 2001 hade siffran stigit till 66 %, 2007 landade den på 90 % och nu är man upp i 95 %. Vilka problem klimatförändringarna orsakar finns dock ingen samstämmighet om, men en försiktighetsprincip måste dock få råda, särskilt som det nu kommer uppgifter att skogens och havets förmåga att buffra CO₂ håller på att nå taket.

Slutsatsen blir därmed att CO₂-utsläppen inte kommer att minska på grund av minskade oljetillgångar inom överskådlig framtid, utan det är enbart kraftfulla politiska beslut som kan åstadkomma en kursändring i klimatfrågan.

En något ovanlig dag i Olles liv, hösten 2004

Jan-Erik Bergkvist

En söndagseftermiddag i början av december började snön att vräka ner i Enboda i nordöstra Dalarna. Inte nog med att det snöade rejält, det började blåsa på kvällen också.

Olle, som bor i Björknäs utanför centralorten, tänkte att nu är det bäst att ladda upp med ett vedförråd i stugan utifall att det blir strömavbrott.

Jodå, mycket riktigt, kl 19.00 gick strömmen.

Bäst att ringa till arbetsgivaren inne i centralorten och förvarna om att det kanske blir problem att ta sig till jobbet nästa dag tänkte Olle.

Olle försöker ringa på sin vanliga telefon, men det finns inte någon kopplingston i luren. Jag försöker senare eller kanske tidigt i morgon.

Han har också en mobiltelefon med abonnemang hos en annan teleoperatör, men den fungerar inte heller, troligtvis beroende på att det är strömavbrott till telemasten.

Kvällsmaten smakar bättre än på länge, kanske för att den är tillagad på vedspisen, och värmen är det inga problem med eftersom Olle har vedpanna med självcirkulation.

Måndag morgon, Olle vaknar som vanligt vid femtiden och konstaterar att det visserligen slutat snöa men att det under natten kommit rejält med snö och strömmen är fortfarande borta.

Eld i spisen, kaffepannan på, försöker återigen att ringa till jobbet, men det fungerar inte.

Det är fortfarande mörkt ute och Olle hör hur någon jobbar med motorsågen en bit bort, det måste vara pojkarna från Elverket. Han fyller termosen med nykokt kaffe, breder några smörgåsar och tänker åka ut och kolla läget för elverkspojkarna.

Väl ute upptäcker han att vägen är inte plogad, så Olle tar skotern.

Det var mycket riktigt Conny och Kjell från Elverket som var ute och röjde bort träd efter ledningen. Dom hade jobbat hela natten, men började nu se slutet på eländet.

Du får nog strömmen tillbaka inom ca en timme sa Conny.

Ingen panik för min del tänkte Olle, om jag bjuder på fika så tar det säkert två timmar, och då kan jag få ersättning från Elverket.

Olle bjuder på kaffe och smörgås som smakar utmärkt efter en hel natts pulsande i snön.

Nu är det dags att försöka ta sig till jobbet i centralorten. Bonden har varit ute och plogat vägen hem till Olle så nu åker han iväg in till Kyrkbyn för att tanka bilen.

Macken har inte öppnat än så det blir till att tanka på kort. Fungerar inte!

Som tur är har Olle en reservdunk liggande i bilen.

Tankar, och sedan iväg till arbetet. Halvvägs till centralorten blir det stopp på grund av en trafikolycka. Får säkert vänta två timmar innan vägen är farbar igen.

Kl 11.30 är Olle äntligen framme på sin arbetsplats och nu börjar det verkliga arbetet med att fundera ut hur mycket ersättning Olle kan kräva för allt strul han drabbats av.

Telia, för att inte det gick att ringa trådbundet,	500:-
Tele 2, för att det inte gick att ringa mobilt,	500:-
Vägföreningen, oplogad väg,	500:-
Elverket (nätbolaget), långt strömavbrott,	500:-
Länskraft, utebliven elleverans,	500:-
Bensinmacken, korttankning fungerade inte,	500:-
Vägverket, vägen ej farbar,	<u>500:-</u>

Summa ersättningskrav:	3.500:-
------------------------	---------

Inte för att jag lidit någon större skada tycker Olle, men nog tycker jag man kunde få lite mer i ersättning för det är ju trots allt så sällan man kan utnyttja alla ersättningar.

Ett litet inlägg i debatten om ersättningar från Olle och hans kompisar i nordöstra Dalarna.

Not om trådbussar i Falun

Lars Broman

Användning av elektriska fordon i kollektivtrafik är högaktuellt, både vad gäller längre resor med tåg eller kortare resor med spårvagn. Alltfler svenska städer satsar nu på (åter)uppbyggnad av spårvägslinjer, vilka förr fanns i många både större och mellanstora städer men som avvecklades på de flesta håll under 50- och 60-talen. I Falun vore det kanske möjligt att elektrifiera tågsträckan Falun C – Grycksbo och köra spårvagnar Hosjö-Resecentrum-Grycksbo med välvalda hållplatser däremellan. (Politikerna i Rättviks kommun vill föse en återuppbyggnad av järnvägen mellan Rättvik och Grycksbo.)

Mer realistiskt i det korta perspektivet vore att låta elbussar trafikera sträckan Resecentrum-Lugnet. En sådan linje borde kunna stå färdig inför VM 2015. Det gäller i så fall bl a att intresserade bestämmer sig för lämpligt teknikval. Två varianter är möjliga, trådbussar och batteridrivna bussar vilka laddas vid ändhållplatserna. Jag förespråkar trådbussar av två skäl: (1) Det är en väl utprövad och fungerande teknik som används i många europeiska städer; såväl moderna bussar som andra komponenter i ett trådbussystem tillverkas idag bl a i en fabrik i Ukraina. (2) Det syns på håll var en trådbusslinje går fram, vilket underlättar för besökande att hitta alternativet kollektivt resande.

Batteridrivna bussar är än så länge en oprövad teknik; endast prototypbussar har tillverkats och de är i dagsläget mycket dyra. Bättre att satsa på en miljövänlig teknik som finns idag än att vänta i flera år och under tiden köra diesalbussar. Så ska Falun ligga i framkant i Sverige med eldriven lokaltrafik är trådbussar det bästa alternativet.

Barnbarnens århundrade

Lars Broman

Strömstad akademi avhöll dagarna efter midsommar sin femte akademiska högtid, när vi bland annat beslutade om akademins strategi för verksamheten under de närmaste åren. *Barnbarnens århundrade* blir temat för ett stort tvärvetenskapligt projekt och valdes som motto och tema för akademien.

Vi är idag 65 ledamöter av vilka 55 är professorer. Akademien bildades för fem år sedan för akademiker involverade i forskning, utveckling, undervisning och information och är framför allt en hemvist för emeriti, vilka utgör 70 % av ledamöterna. Vi bor på många håll i Sverige, men drygt 10 i andra länder. Ledamöternas vetenskapliga kompetens täcker nästan hela det akademiska fältet.

De flesta av oss har egna barnbarn födda efter sekelskiftet, så medan få av dagens ledamöter är i livet efter 2030 kommer många av våra barnbarn att leva vid nästa sekelskifte, år 2100. För oss är det därför naturligt att betrakta det 21:a seklet som barnbarnens århundrade. Vårt gemensamma personliga ansvar för världens utveckling sträcker sig naturligt 87 år fram i tiden. Det är i vår generations intresse att världen fram till dess utvecklas så att våra barnbarn och deras jämnåriga kommer att kunna leva ett gott liv hela livet och att planeten då är i så gott skick att också kommande generationer kan leva människovärdigt.

Beskrivningar och förutsägelser om framtiden är legio och omfattar tidsrymder mellan några få år och hundratals år eller längre. Mest känd och diskuterad idag är IPCCs prognoser om framtidens klimat. En väsentlig beskrivning är Jorgen Randers bok 2052 som utkom i fjol och som beskriver utvecklingen under de närmaste 40 åren utifrån trender sedan (i första hand) tiden efter 1972 då rapporten till Romklubben *Tillväxtens gränser* kom ut och som Randers var delförfattare till. Hans slutsatser utgör en dyster läsning: positiva ändringar kommer för långsamt för att förhindra katastrofer under den andra halvan av seklet. Är detta den utveckling vi vill att våra barnbarn ska uppleva?

Strömstad akademi har en ganska unik position i form av stor bredd och stort djup. Vi är experter inom så många vetenskapsområden att vi tillsammans skulle kunna beskriva framtida troliga och önskvärda trender i ett stort antal aspekter, mycket mer än demografi, ekonomi och klimat. Hösten 2014 kommer deltagarna i projektet att lägga fram sina funderingar vid en konferens till vilken också andra kommer att bjudas in. Därefter kommer bidragen att sammanställas i en bok.

Uppsatserna ska dels innehålla en så realistisk som möjlig framskrivning utifrån läget idag, dels en beskrivning av en mera önskvärd utveckling, samt en lägesrapport från år 2100 som en avstamp för planetens och mänsklighetens fortsatta utveckling. Du som skulle vilja medverka, hör gärna av dig till mig!

Lars Broman
rektor för Strömstad akademi

www.stromstadakademi.se

Hur kunden upplevt avregleringen av elmarknaden

Jan-Erik Bergkvist

1996 fick Olle i Enboda i nordöstra Dalarna, höra talas om avreglering av elmarknaden. Han ringer till chefen på Elverket och frågar: vad är nu detta?

Jo, förstår Du, nu skall alla få välja fritt från vem dom köper sin el och vi på Elverket kommer att dela upp oss i två företag, ett som äger Elnätet och ett annat som producerar och säljer el.

Men Ni är ju bara tre anställda på Elverket, hur skall det gå till och vem skall jobba med vad?

Nu skall Du inte vara dum sa chefen, har politikerna och myndigheter bestämt att vi vill ha det så här skall vi naturligtvis vara glada för att vi får en avreglering.

Blir det billigare då och kan jag byta elleverantör nu då undrade Olle.

Billigare, nej vi måste ju skaffa nya datasystem och så blir det två företag att administrera. Visst kan Du byta elleverantör men då måste Du först köpa en ny mätare som kostar ca 3.500:- men som Du skall betala 2.000:- + moms för. Jag väntar nog lite och ser vad som händer säger Olle.

I oktober 1999 läste Olle en artikel där det stod att från och med 1999-11-01 skall det bli lättare att byta elleverantör. Nu behöver man inte längre köpa någon ny mätare.

Olle ringer Elverket igen, och mycket riktigt, nu kan han byta när han vill och utan kostnad. Blir det billigare nu då undrar Olle.

Nu har vi ju bildat ett elhandelsbolag också, och frågan är väl om vi inte måste byta faktureringsystem igen. Mottagningsplikten för el från småskalig elproduktion upphör också, men vi är lovade en statlig subvention på 9 öre/ kWh i stället.

Det låter krångligt! Ja, men nu har någon bestämt att vi vill ha det så här så försök att vara lite ödmjuk säger chefen.

En annan sak som Elverkschefen upplyser Olle om är att varje gång som elpriset sjunker lite så passar staten på att höja energiskatten, som också är momsbelagd.

2003 ringer Elverkschefen till Olle och talar om att nu införs ett nytt system för subvention av förnyelsebar elproduktion, elcertifikatsystemet, som är ett marknadsmässigt stöd till förnyelsebar elproduktion.

Blir det billigare då undrar Olle. Nej, den här avgiften måste ju Din elhandlare ta ut av Dig som kund, annars blir den inte marknadsmässig. Tack så mycket säger Olle.

2004 läser Olle i tidningen, båda kvällstidningarna, att nu har elnätsföretaget i Enboda tagit för mycket betalt av sina kunder så nu kan vi räkna med en återbetalning på ca 154:- / kund för 2003. Det var även bild i tidningen på Elverkschefen. Några pengar kommer inte så Olle ringer Elverket igen.

Myndigheten har räknat fel, vi har inte tagit för mycket betalt säger chefen.

Olle följer frågan med intresse och det blir domstolssak av det hela så det lär väl dröja innan kunderna får sina pengar.

Eftersom Olle är delägare i Elverket följer han noga utvecklingen och nu får han höra talas om att alla elmätare i Sverige skall bytas ut. Bäst att ringa igen och fråga.

Jodå det är riktigt, nu har myndigheterna bestämt att alla vill ha en mätarställning varje månad från och med 1/7 – 2009 och det klarar vi inte utan nya elmätare och insamlingssystem.

Det här låter dyrt säger Olle, kan inte kunderna läsa av elmätaren själv i stället?

Nej, säger chefen, det tror jag inte de klarar.

Vad kommer det här att kosta då? Räkna med ca 2.000:- / mätare. Det blir ca 10 miljarder för Sveriges elnätskunder. Ja, tack då säger Olle.

2006 får Olle ett meddelande från Elverket att det var som chefen sa, myndigheten har räknat fel när det gäller återbetalning av nätavgift och nu skall ingen återbetalning ske tycker myndigheten.

Olle får också höra talas om att nu skall elen ursprungsmärkas, Du skall som kund få uppgift om var den el Du köper produceras. Hur skall nu detta gå till?

Det går inte säger chefen, men om vi justerar lite i våra system så kanske vi kan få till några fina diagram som vi skickar med elräkningen.

2008 läser Olle i tidningen att kunderna också vill ha risk-och sårbarhetsanalyser på kundnivå för att kunna se hur troligt det är att det blir elavbrott.

Olle möter chefen ute på byn och frågar hur detta skall gå till. Vi har alltid analyserat detta och vi har faktiskt en leveranssäkerhet som är 99,98 %, vem kan slå det?

Vi får väl anlita någon konsult som hjälper till så att vi kan presentera det på elräkningen också.

Jag tycker elräkningen är svår att förstå idag så jag vill då inte ha varken ursprungsmärkning eller risk-och sårbarhetsanalys säger Olle. Det vill Du visst säger chefen, lyssna på vad vi säger och var lite ödmjuk. OK, men blir det billigare eller bättre då?

Det blir nog bra när det blir färdigt säger chefen.

2009 får Olle höra att myndigheten lagt ner sin tillsynsmodell, som kostat kunderna ca 230 miljoner kronor per år, och att nu har någon bestämt att kunderna vill ha statistik 13 månader bakåt på sina elräkningar. Olle ringer chefen igen.

Nu förstår jag ingenting säger Olle, jag får ju förbrukningen specificerad varje månad och kan väl föra statistik själv?

Nu är Du dum igen Olle säger chefen, Du kan väl inte mena att kunderna skall kunna både läsa av en elmätare, räkna ut sin förbrukning och även föra statistik.

Nej, det förstås, men tack i alla fall säger Olle.

Förlåt, säger chefen, jag menade inte att Du är dum och själv börjar jag längta efter pension säger han.

Det finns de som tycker att Du vill veta hur mycket el Du förbrukar timme för timme också, så kanske vi måste byta våra elmätare igen säger chefen och låter lite trött.

När chefen äntligen bestämt sig för att gå i pension vid kommande årsskifte, 2013-2014, kommer också ett besked från myndigheten att kunderna vill ha och kan få timmätning av sin förbrukning, alldeles gratis?

Det är väl bra, men hur kan det vara gratis undrar Olle?

Du får fråga EMI, Elmarknadsinspektionen, hur det går till, jag vet bara att varje kund som begär detta kostar ca 2.000:- för oss plus att rapporteringen av alla dessa mätvärden också kostar extra.

Nettodebitering av el, när Du producerar egen el, är också något som diskuteras och som jag inte riktigt förstår säger chefen.

Det finns de som menar att Elnätsbolagen skall lagra Din överskottsel som Du producerar billigt på sommaren för att sälja dyrt på vintern.

Det förstår jag inte heller, vem skall man kvitta med / mot.

Om jag ger Dig 10 kronor idag och jag får 100 kronor av Dig i morgon så är vi väl kvitt säger chefen till Olle.

Det är nog bäst Du tar pension redan nu tycker Olle.

"Alternativ" energi – så länge vi använder det begreppet på förnyelsebar energi kommer arbetet med och för förnyelsebar energi inte att bli tagen på fullt allvar – det ses som ett tredjehandsalternativ. Kalla kärnkraft för alternativ energi – som tas till som sista halmstrå ifall andra energikällor inte räcker till – då händer det saker!

Sanne Godow-Bratt

Israel en ny energipolitisk supermakt?

"De stora israeliska olje- och gasfynden kan göra att landet blir en storexportör av energi och minska de arabiska oljeländernas inflytande i världen. Israels stora olje- och gasfyndigheter kan förändra maktbalansen i regionen och göra Israel till en energipolitisk supermakt. De israeliska oljefyndigheterna ligger nästan helt i Shfelasänkan mellan Jerusalem och Gaza."

(ur: Världen idag, 12 juni 2013)

"Israel, som på senaste tiden har tvingats spara in på det militära, kan då satsa mer på sitt försvar. Dessutom finns det farhågor om att målet med samhällen som klarar energiutvinning utan fossila bränslen skjuts på framtiden. Något som kan få konsekvenser på miljön och jordens temperatur."

(ur: DN. Ekonomi, 15 juli 2013)